

Sousedská práva a jejich ochrana v teorii a praxi v českém právu v kontextu vybraných evropských právních úprav

Abstrakt

Hlavním cílem této práce je celkové obsáhnutí sousedských práv a jejich ochrany v rámci občanského zákoníku a následné porovnání české úpravy s vybranými úpravami zahraničními. V pěti kapitolách je komplexně popsána celá široká problematika tohoto tématu, který historicky slouží jakožto specifická limitace vlastnického práva mezi osobami, které lze označit jako sousedy. Důraz je přitom kladen jak na historickou genezi tohoto institutu, tak na současnou právní úpravu, která znamenala do značné míry návrat k římskoprávním tradicím, které vyjadřoval především za období první republiky platný ABGB. Tato úprava výrazně mění celou soustavu sousedských práv v rámci občanského práva, a do značné míry překonává pojetí předcházejících občanských zákoníků účinných od r. 1. 1. 1950 do 31. 12. 2013. Zejména se jedná o komplexní rozšíření ochrany sousedských práv a výrazného zpřehlednění v rámci občanského zákoníku. Mnoho institutů ochrany sousedských práv se nadto do českého občanského zákoníku vrací (např. právo nezbytné cesty) a některá ustanovení se objevují i zcela nově (např. § 1020 OZ). Významná pozornost je přitom věnována rovněž procesním aspektům uplatňování ochrany sousedských práv a otázkám týkající se jejich praktické použitelnosti v rámci právních poměrů či souvisejících řízeních. V neposlední řadě je pozornost věnována rozboru vybraných zahraničních právních regulací a následnému srovnání s právní úpravou českou, co se týká podobnosti, odlišností a úvah *de lege ferenda*.

První kapitola této práce je věnována sousedským právům a jejich ochraně jednak v období římského práva, a dále v následujících obdobích v rámci středověku, kdy obsahem je rozbor institutů sousedských práv na území tehdejších zemí českých s jejich tehdejšími specifiky. Kapitola se zaměřuje především na perfekci ochrany sousedských práv v římském právu a na následnou genezi této oblasti práva na českém území v dobách od středověku až do příchodu velkých evropských soukromoprávních kodifikací na přelomu 18. a 19. století.

Druhá kapitola se též zabývá historií, a to kodifikací ABGB, a která byla platným právem na českém území téměř 150 let. Stejně tak je zde popsán následný odklon od pojetí ABGB a celková vulgarizace ochrany sousedských práv v období doby nesvobody. Kapitola rovněž zahrnuje i snahy o modernizaci ochrany sousedských práv v OZ 1964 jak v období nesvobody, tak v rámci novel po roce 1989.

Třetí kapitola se již věnuje současné úpravě, účinnému občanskému zákoníku. Je zde popsán současný účinný stav zpracovávané problematiky, teoretická východiska ochrany sousedských práv a základní premisy omezení vlastnického práva v občanském zákoníku.

Hlavním těžištěm práce je kapitola čtvrtá a pátá. Kapitola čtvrtá podrobně rozebírá současnou právní úpravu ochrany sousedských práv přítomnou v ustanoveních § 1013–1036 občanského zákoníku. Jsou zde popsány jednotlivé instituty této ochrany, jejich historická východiska a inspirační zdroje. Blíže je rovněž uvedena aplikační praxe jednotlivých institutů v očích především Nejvyššího soudu České republiky, a to jak ohledně použitelnosti dřívější judikatury, tak nové judikatorní praxe týkající se již pouze účinného sousedského práva. Úvahy ohledně některých institutů jsou také přímo doplněny rozbohem jednotlivých případů. V rámci této kapitoly jsou zároveň popsány klady i zápory ochrany sousedských práv a individuální návrhy na vylepšení *de lege ferenda*.

V poslední kapitole je pak rozebrána vybraná zahraniční regulace sousedských práv, která je následně jak individuálně, tak obecně srovnána s v kapitole čtvrté rozebranou úpravou českou. V závěru práce pak hodnotím komplexně závěry zjištěné v této práci a uzavírám komplexně zjištění, která byla v rámci této práce provedena. Závěr se rovněž věnuje naplnění cílů této práce, značná část je věnována kritickému zhodnocení zjištěných závěrů a shrnutí návrhů *de lege ferenda* k vylepšení českého pojetí ochrany sousedských práv a dalším doporučením i společenského charakteru. V neposlední řadě demonstrativně uvádím, jakými směry by bylo možné v nastoleném směru vědecké činnosti závěry této práce rozšiřovat.